STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01404

500 GEGRAMTE SHPRIKHVERTER UN REDNSORTN

Sh. Esterzon

Permanent preservation of this book was made possible
by N. Norman Schutzman
in honor of Helen T. Schutzman

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

500
געגראַמטע שפּריכווערטער
און רעדנסאַרטן

גענזאַמלט און סאָרטירט

לויטן אלף־בית

מיט הערות און ביאורים

פון
ש. אסתרזאָן

ירושלים, תשכ״ג

©

להשיג לפי הכתובת :
ת"ד 1679 ירושלים

געווידמעט

מיין בעסערע העלפט

ב י י ל ע

צום איינאונפערציקסטן געבורטסטאג

ביז הונדערט און צוואנציק

הקדמה

די פינעף הונדערט געגראַמטע שפּריכווערטער, וואָס זיינען דאָ אָפּגעדרוקט, זיינען אַ טייל פון אַ גרויסע זאַמלונג פון שפּריכווערטער, רעדנסאַרטן, גלייכווערטלאַך און ווינטשע־נישן — וואָס איך קלייב שוין איבער דרייסיק יאָר אין ירושלים.

איך האָב זיי געהערט פון עלטערע מענער און פרויען, וואָס זיי אַליין אָדער זייערע עלטערן שטאַמען פון פאַרשידענע מקומות אין: אונגאַרן, גאַליציען, פּוילן, רומעניען, רוסלאַנד, ליטע און עסטרייך.

צו געוויסע שפּריכווערטער געפינען זיך וואַריאַנטן אין די זאַמלונגען פון בערנשטיין, פּיראַזשניקאָוו, באַסטאָמסקי און איינהאָרן.

איך האָב זיי מסדר געווען לויטן אַלף־בית און אויך מוסיף געווען, דאָ און דאָרט, הערות און ביאורים — אויף וויפל עס פאָדערט זיך לויט מיין מיינונג.

דער אויסלייג פון די יידישע ווערטער, חוץ אייניקע אויסנאמען, איז אזוי ווי מ׳רעט זיי ארויס. אבער וויבאלד זיי זיינען געקומען פון א קיבוץ־גליות, דארף מען נעמען אין באטראכט די פארשידענע דיאלעקטן — כדי ס׳זאל זיך ארויסבאקומען א גראם.

לשון־קודש׳דיקע ווערטער זיינען געגעבן געווארן ככתיבתן. למשל: בעל־הבית, און נישט באלעבאס; כלי־זמר, און נישט קלעזמער.

די אנווייזונגען פון איין נומער צום צווייטן זיינען פון גרויס וויכטיקייט, מכמה בחינות. און אמאל קען מען גארנישט פארשטיין דעם זין פון א שפריכווארט אן זיין פאראלעל. למשל: נומער 464 ווערט ערשט פארשטענדליך ווען מ׳האט פאר זיך דעם נומער 228!

איך האף אז דער ביכל וועט נושא־חן זיין ביים יידישן לייענער, און עס וועט מיר געגעבן ווערן די מעגליכקייט ארויסצוגעבן צוביסלאך מיין גאנצע זאמלונג.

מרחשוון תשכג

ש. א.

א

1
א אײדים א לערנער
האלט שווער און שוויגער
פאר די הערנער.

2
א ביסל און א ביסל
ווערט א פולע שיסל.
פגל׳ 449.

3
א בלינד הינדל
געפינט אויך אמאל
א קערנדל.

4
א בעל־גאווה
איז ערגער פון
א בעל־תאווה.

5
א בעל־הבית
איז שוין וואס.

6
א גאסט אויף א ווייל
זעט אויף א מייל.

7
א גוט ווארט
מאכט ברייט דאס ארט.

8
א גוט ווארט
פארנעמט אנ׳ארט.

9
א גוטן ביסן
ווילט זיך יעדערן
געניסן.

10
א גוטן שווער
איז שווער צו האבן,
א שלעכטן —
איז שווער צו באגראבן.

11

א געוואַרענער
איז ערגער
ווי א געבאַרענער.

12

א געלער
מאַכט נישט
קיין פעלער.

13

א הון וואָס קרייט,
און א יידינע וואָס לערנט תורה —
איז נישט קיין גוטע סחורה.

14

א וואָגן
איז א זייגער;
א שליטן
איז א פגר.

15

א וואָרט און א וואָרט
און א פּאַטש אויפן אָרט.

16

א וואָרט און א וואָרט
ווערט א פולע קוואָרט.

פגל׳ 427.

17

א וואָרט
איז ווי אַ פֿייל :
ביידע האָבן
גרויסע אייל.

18

אַ חזן אַ שטומער,
אַ שליח אַ קרומער,
אַ דאָקטאָר אַ פֿרומער —
זיינען קיין גוט־וואָרט נישט ווערט.

19

אַ טאָג מיט אַ נאַכט
אַ מעת־לעת פֿאַרבראַכט.

20

אַ טאָכטער
איז אַ קינד,
אַ שנור
איז אַ ווינט.

21

אַ נאָדל אין זאַק
קען נישט בלייבן פֿאַרבאָרגן :
דער שפּיץ קומט אַרויס,
היינט אָדער מאָרגן.

22

א נאר
איז א אייביגער צער —
האטש אין קוימען שפאר.

פגל׳ 24 ; 368 ; 94.

23

א נאר
איז א גזר.

24

א נאר
איז א צער.

פגל׳ 22 ; 368 ; 94.

25

א סוד
פאר גאנץ בראד.

26

א ספר
אן א הקדמה
איז ווי א גוף
אן א נשמה.

27

א פויער —
קאך אים זים און זויער,

בלייבט ער אלץ א פויער.

פגל׳ 467.

28

א קלאפ
פארגייט,
א ווארט
באשטייט.

29

א קער
פון א בער.

30

א ראיה
אז מיין באבע
הייסט חיה.

31

א רייכער גאסט
איז צו לאסט.

32

א שוויגער מיט א שנור
פארן נישט אויף איין פור.

33

א שטאך
מאכט א לאך.

34

א שטעקן

האט צוויי עקן.

פגל׳ 284.

35

א שיין פנים

קאסט מזומנים.

36

א שלעכטע אַם

איז פארן קינד סם.

37

א שלעכטע התחלה

ברייגנגט צו א מפלה.

38

א שנור און א איידים

זיינען א פּאר שדים.

39

א שניצער און א מעלער

און קדחת אויפן טעלער.

פגל׳ 432 ; 443 ; 452.

40

א שפּריכוואָרט

איז א וואָר־וואָרט.

41

אבינו מלך —

דאָס הארץ איז מיר פריילאך.

42

אדער א גליק

אדער א שטריק.

פגל׳ 418.

43

אדער א העמד

אדער א גמ.

44

אדער א ממשלה

אדער א מפלה.

45

אדער א נס

אדער א מת.

46

אדער טויט

אדער רויט.

47

אויבן פוץ

אונטן שמוץ.

פגל׳ 428.

48

אויבן פיקס
אונטן ניקס.

49

אויסגעוואנדערט
אלע לענדער,
און אהיים־געקומען
אן הויזן און אן העמדער.

50

אויף גאט דארף מען האפן
און אליין אויך נישט שלאפן.

51

אויף דריי זאכן
שטייט די וועלט:
אויף געלט,
אויף געלט,
און אויף געלט.

52

אויף וואס איך האב נישט געוואלט קוי
צו דעם מוז איך זיך איצט בוקן.

53

אויף וואס ער גיט זיך א שטעל
ווערט פון דעם א תל.

54

אויף וויסטע וועלדער

אויף פּוסטע פעלדער.

55

אויף מארגן

זאל גאט זארגן.

פגל׳ 352.

56

אויפן גוטן־ארט

זאגט מען יעדן נאך

א גוטווארט.

57

אונטן און אויבן

איז אלץ איין גלויבן.

58

אז א בחור נעמט אנ׳אלמנה

פאר איר ברויט,

האט ער פון איר דעם טויט.

59

אז איינער ווערט ארעם

און דער אנדערער ווערט רייך —

ווערט דער שידוך גלייך.

60
אז איך בין געווען
א קליינינקער,
בין איך געווען
א שיינינקער.

61
אז בײדע זיינען גערעכט
איז שלעכט.

62
אז גאָט גיט מיטן לעפל
גיבן מענטשן מיטן שעפל.

פגל׳ 122 ; 245.

63
אז גאָט דערפרייט
איז קיינמאָל נישט צו שפּעט.

64
אז גאָט האָט פּרנסה געגעבן
זאָל מען אנדערע אויך לאָזן לעבן.

65
אז גאָט וועט מיין טאַטן געלט באַשערן
וועל איך אויך א כּלה ווערן.

66

אז גאט לאזט לעבן
מוז ער דערצו מעות געבן.

67

אז דו הייסט מענדל
מעג מען עסן פון דיין פענדל
און טרינקען פון דיין קענדל.

פגל׳ 107 ; 73.

68

אז דער אדון ווייסט שוין
פון כל־דבר־שורש —
העלפט נישט קיין חורש.

69

אז דער בייטל איז פול
איז דער מאגן שטיל.

70

אז דער טאטע איז א ליץ
איז דער זון א פּאַדלעץ.

71

אז דער טאטע איז דערביי
קען די מאמע זיין געטריי.

72
אז דער מאגן איז לער
איז דער שלאָף שווער.

73
אז זי הייסט הענדל
[אדער: גענענדל]
מעג מען עסן פון איר פענדל.

פגל׳ 67; 107.

74
אז מ׳איבערלייגט-זיך צו-פיל
קומט מען נישט צום ציל.

75
אז מ׳איז פויל
האט מען נישט אין מויל.

פגל׳ 161.

76
אז מ׳באקומט שוין ברויט
קומט דער טויט.

פגל׳ 105.

77
אז מ׳גיט דעם טייוול א האר
וויל ער גאר.

78
אז מ׳דארף שוין אנקומען
צו לייטנס גאב —
איז האטש נעם און באגראב.

79
אז מ׳דערמאנט דעם מלאך
קומט דער גלח.

80
אז מ׳האט אויף פורים
יסורים,
האט מען אויף פסח
חושך.

81
אז מ׳האט נישט קיין ברויט
איז ערגער ווי דער טויט.

82
אז מ׳האט נישט קיין סום
גייט מען צופום.

83
אז מ׳האט סחורה
האט מען קיין מורא.

84

אז מ'האט קינדער אין די וויגן
דארף מען זיך מיט לייטן נישט קריגן.

85

אז מ'האנדלט געגוג
ווערט מען קלוג.

86

אז מ'האנדלט מיט טאבאק,
האט מען א שמעק ;
אז מ'האנדלט מיט האניק,
האט מען א לעק.

87

אז מ'וויל דעם מאלצייט
ערליך האלטן,
זאל מען אים
אין צווייען שפאלטן.

פגל 362.

88

אז מ'וויל לערנען כסדר
מוז מען גיין אין חדר.

89

אז מ'וויל נאכטאן לייטן
ווארפט מען זיך
אויף אלע זייטן.

90
אז מ׳זוכט
אין שיסל,
געפינט־מען
אין פיסל.

91
אז מ׳לויפט־נאָך
אַ גליק,
צעברעכט־מען־זיך
דאָס געניק.

92
אז מ׳לייגט־אַריין
אין די ציינער,
געפינט־מען
אין די ביינער.

93
אז מ׳לייגט־נישט־אַריין טאַקע
נעמט־מען־אַרויס אַ מכה.

94
אז מ׳לערנט אַ נאַר
האָט מען צער.
פגל׳ 22 ; 24 ; 368.

95
אז מ׳מאכט חתונה א טאכטער,
ווערן די פּיס געשוואלן ;
אז מ׳מאכט חתונה א זון,
לייגט מען די פיס אויף די שטאָלן.

פגל׳ 244.

96
אז מ׳פארזעצט דעם טלית
איז שוין א סימן־דלות.

97
אז מ׳ציילט ספירה
קומט אויף די כלי־זמר
א פגירה.

98
אז מ׳קאכט מיט שטרוי
בלייבט דאס עסן רוי.

99
אז מ׳קען נישט בייסן
זאל מען די ציין נישט ווייזן.

100
אז מ׳קען נישט ווי מ׳וויל
מוז מען זיצן שטיל.

101
אז ס׳איז טרוקן אין האלז
און אין די שטיוול נאס —
קען מען נישט ארויסגיין
אויף דער גאס.

102
אז ס׳העלפט נישט
מיט ווערטער —
מוז מען זיך באנוצן
מיט ריטער.

103
אז ס׳מאלט זיך
אין מיל,
איז אין שטוב
רוהיג און שטיל.

104
אז ס׳קומט דער באשערטער
ווערט עס אין צוויי ווערטער.

105
אז ס׳קומט צום לעבן
דארף מען שטארבן.
פגל׳ 76.

106

אז עפּל איז קרעפּל
איז קוגל אַ לאָקשנטעפּל.

107

אַז ער הייסט מענדל
מעג מען עסן
פון זיין פענדל.

פגל׳ 67 ; 73.

108

אַז קרופּניק איז אַנ׳אכילה
איז איישישאָק אַ קהילה.

109

אַזוי גייט דאָס אויף דער וועלט :
איינער האָט דאָס בייטל,
דער צווייטער — די געלט.

110

אַזוי ווי די צייטן
אַזוי זיינען די לייטן.

פגל׳ 154.

111

איבער דריי וואָלט די וועלט חרוב געוואָרן :
ווען דער חזיר וואָלט געהאַט אַ האָרן,
די קאַץ — אַ זיכרון,
און אַ מענטש אָן אַ חסרון.

112
איבערן באַרד גערונענ
דעם מויל נישט געפונען.

113
איז דיר היים —
קריך אין שוויים;
איז דיר קאַלט —
לויף אין וואַלד.

114
איטליכעס הערץ
האָט זיך זיין שמערץ.
פּגל׳ 260.

115
איידער האָבן און גראָבן
איז שוין בעסער
גאָרנישט צו האָבן.
פּגל׳ 183; 377.

116
איידער ווי, איידער וואָס —
א בעל־הבית בלייבט א בעל־הבית.

117
איידער צו לייגן אין פּושקע
איז בעסער צו לייגן אין קישקע.

118

איין מאל
איז קיין מאל.

119

איין קליינער
מאכט צוויי גרויסע
צו ליגנער.

120

איינם
איז קיינם.

121

איינם מיטן דריטן
איז קיין מחותן.

122

איינעם גיט ער מיט לעפל
דעם אנדערן גיט ער מיט שעפל.

פגל׳ 62 ; 245.

123

איינעם דאכט־זיך
אז ביים צווייטן
לאַכט־זיך.

פגל׳ 336.

124

איינער אין פעלד
איז קיין העלד.

125

איינער האט נישט אין זין
דער אנדערער האט נישט
פון וואָהין.

126

איך און דיר
אזוי ווי א קלאמקע
און א טיר.

127

איך וועל דיר געבן ניין-מאל-ניין,
וויפל ס׳וועט אין דיר אריין.

128

איך וועל הערן ווי מ׳וועט אים באקלאגן
אז מ׳וועט אים אויפן בית-עולם טראגן.

129

איך מיט דיר
זיינען ווי אנדערע צוויי,
איך און דיר
בין ווי א בוידים און היי.

130

אין א נויט —
איז גוט
א פריינד
אויף א לויט.

פגל׳ 456.

131

אין אייוואלע —
קיין פענדאלע ;
אין שטייגאלע —
קיין הענדאלע ;
אין ביימאלע —
קיין רענדאלע.

132

אין אנ׳אפענעם טעפל
שטעקט יעדער מויז איר קעפל.

133

אין באד זיך צו שעמען
איז נישטא פאר וועמען.

134

„אין ברירה"
איז א גרויסע גזירה.

135

אלטע לייט

זעצט מען

אין דער זייט.

פגל׳ 165.

136

אלטע קייען

יונגע שפייען.

פגל׳ 264 ; 267.

137

אליין —

איז די נשמה ריין.

138

אלע יונים

האבן איין פנים.

139

אלע שיכּורים

זיינען ניכטער

פּורים.

140

אלץ אינאיינעם

איז נישטא

ביי קיינעם.

141

אלץ וואס גאט טוט
מוז זיין גוט.

142

אמת ויציב —
ווי מיין טאטע
איז א קצב.

143

אמת מיט ליגן צוריבן
ס'איז גארנישט געבליבן.

144

אן א וועג
און אן א שטעג.

145

אן גאטס ווארט —
קיין טריט פון ארט.

146

אן געלט
איז קיין וועלט.

פגל' 370 ; 416.

147

אן די גרויע האר
דערקענט מען די יאר.

פגל' 317.

148

אן דעם איז קיין ברכה

וואס רעט אויף זיין משפחה.

149

אנ'איבעריק גלעזל וויין

מאכט שמערץ און פיין.

150

אנ'אלמנה

איז א סכנה;

א גרושה

איז א בושה;

א בתולה

איז א גדולה.

151

אנ'אפטער גאסט

פאלט צו לאסט.

152

אנ'ארבעט —

א ריינע,

און א פרנסה —

א שיינע.

153

אנ'ארעמער מיוחס —

איז געגליכן

צו די שברי־לוחות.

154

אנדערע צייטן

אנדערע לייטן.

פגל׳ 110.

155

אנ׳עולם

איז נישט

קיין גולם.

פגל׳ 234 ; 409.

156

אנצווווערן נדן און ירושה

איז נישט קיין בושה.

פגל׳ 392.

157

אפגעריסן

און אפגעשליסן.

158

אפילו אז דער מענטש

זעט שוין דעם גרוב אפן —

זאל ער נישט אויפהערן צו האפן.

פגל׳ 347.

159
„אפשר״ און „טאמער״
ברייננען קלאג און יאמער.

160
ארבעט איז קיין שאנד
ובפרט אין א פרעמד לאנד.

161
ארבעט ברייננט ברויט
פוילהייט — נויט.

פגל׳ 75.

162
ארעם און רייך
זיינען אלע גלייך.

פגל׳ 173 ; 218.

163
ארעם און רייך
ליגן אין דר׳ערד
ביידע גלייך.

164
ארעם
איז נישט רייך,
קרום
איז נישט גלייך.

165

ארעמע-לייט
זעצט מען
אין דער זייט.

פגל׳ 135.

ב

166
בארגן
מאכט זארגן.
פגל׳ 303.

167
באָרגעלע —
לאכעלע;
צאָלעלע —
וויינעלע.

168
באשערט גאט א העזעלע
באשערט ער אים א גרעזעלע.

169
בחינם —
קריגט מען
כינים.

170

ביז דו וועסט בויען אויפדאסניי
בלייב דעם אלטן געטריי.

פגל׳ 367.

171

ביז ס׳וועט קומען די נחמה
קען אויסגיין די נשמה.

172

ביי א שיכור
איז בראנפן
דער עיקר.

173

ביי גאט איז גלייך
ארעם און רייך.

פגל׳ 162 ; 218.

174

ביי גאט איז נישטא :
נישט קיין פארגעסענע,
נישט קיין פארזעסענע.

175

ביי די מחותנים
זיינען אלע יחסנים.

176

בייסעניש
און רייסעניש.

177

במקום שאין איש —
איז א הערינג
אויך א פיש.

178

בעסער א בים
פון א פריינד,
איידער א קוש
פון א פיינד.

179

בעסער א ביסל
און רעכטס,
איידער א סך
און שלעכטס.

פגל׳ 181.

180

בעסער אין דעם ווייטן לאנד
איידער אין דעם טיפן זאנד.

181
בעסער גוט
און א ביסל,
איידער שלעכט
און א פולע שיסל.

פגל׳ 179.

182
בעסער טרוקן ברויט
איידער צוליידן נויט.

183
בעסער נישט צו האבן
איידער צו באגראבן.

פגל׳ 115; 377.

184
בעסער פארלירן א רייכן פאטער
איידער אנ׳ארעמע מוטער.

185
בעסער פון א גוטן
דאס ערגסטע,
איידער פון א שלעכטן
דאס בעסטע.

186

בעסער פון קלייען,
איידער צו לייען.

פגל׳ 447.

187

בעסער פיר
אין פריידן,
איידער צוויי
אין ליידן.

188

בראנפן
פארדרייט דעם קאפ,
צרות
נעמען אים גאר אראפ.

189

ברוגז׳ע לייט
גייען אויף א זייט.

190

ברעכן
און שטעכן.

ג

191

גאָט איז איינער
און ווייטער קיינער.

192

גאָט האָט געשוואָרן:
אין דער וועלט
זאָל גאָרנישט גיין פֿאַרלאָרן.

פֿגל׳ 255.

193

גאָט זאָל אים בענטשן
מיט דריי מענטשן:
איינער זאָל אים האַלטן,
דער צווייטער זאָל אים שפּאַלטן,
דער דריטער זאָל אים באַהאַלטן.

194
גאט זאל וועלן צוהערן די נאראנים
וואלט די וועלט געהאט א שיין פנים.

195
גאט לאזט זינקען
אבער נישט דערטרינקען.

196
גאט שיקט נישט פון אויבן
אז מ׳ליגט אויפן אויוון.

197
גאלד און זילבער
לאזט מען שטיין —
אז דער אויבערשטער
רופט צו זיך צוגיין.

198
גוטע ביר —
אבער נישט פאר דיר.

199
גוטע צייטן
מאכן שיין
די הייטן.

200
גיב דעם רשע טרינקען פון זיינע זינד
וועט ער אוועק פון דער וועלט געשווינד.

201
גיי איך אויף גיך,
צעריים איך די שיך
גיי איך פאמעלעך,
בין איך א למך.

202
גיי איך פאוואליע,
זאגט מען, איך קריך ;
גיי איך געשווינד,
זאגט מען, איך צעריים די שיך.

203
געלט איז עבודה־זרה —
אבער אז ס׳איז נישטא,
איז א גרויסע צרה.

204
געלט בילדעט
געלט ווילדעט.

205
גענייט און געשטעפט,
געשפינט און געוועבט —
און אלץ מיטן צונג.

206

גערשוואלן
און געדראלן.

207

גראם
שטראם.

ד

208

דאנקען און לויבן

יאַשקע דעם טויבן!

209

דאס איז רבֿ בער

אבער נישט דער.

210

דאס ווארט אין מויל

איז א האַר,

פון מויל —

איז א נאַר.

211

דאר

און קוואר.

212

דארפסט האבן
שיק נאך דער באָבן !

213

די אויגען
וואלטן געוואלט איינשלינגען
מער ווי דער מאגן
קען פארטראגן.

214

די אייגענע יענטע
נאר מיט אנ'אנדער לענטע.

215

די אכילה
איז די בעסטע תפילה.

216

די האלז האט א קליין לעכל
און פארשלינגט א הויז מיטן דעכל.

217

די וועלטעלע איז שיין
יעדערער האט זיין לוין.

218
די זוהן שיינט גלייך
אויף ארעם און רייך.

פגל' 162 ; 173.

219
די פיש אין טייכאלע
איז נאך ווייט פון בייכאלע.

220
די קאטשקע קוקט גאר אן א זייט
אבער אירע אויגן טראגן ווייט.

221
דינער זיינען טריי
כל־זמן זיי זיינען ניי.

222
דעם איז אך
ווער עם ליגט אין לאך.

223
דעם דלות
פאסט אלעם.

פגל' 227 ; 277.

224
דעם מענטשנס געלט
מאכט אים פריי די וועלט.

225

דער ארעמאן איז גערן
צו־בלייבןביים קרן.

226

דער דאקטאר קען אלעס
נאר נישט ארויסטרייבן דעם דלות.

227

דער דלות
איז ערגער פאר אלעס.

פגל׳ 223 ; 277.

228

דער הונט מיינט, ס׳גייט פון דעם ביין
דערווייל גייט אים גאר פון די ציין.

229

דער וואס זיצט בחיבוק־ידיים
דער פארבלייבט אן מכנסיים.

230

דער וואס לאכט צום לעצטן
דער לאכט אם בעסטן.

231

דער מילנער פרייט־זיך
אז די רעדל דרייט־זיך.

232

דער מלאך־המוות שעכט
און בלייבט גערעכט.

233

דער מענטש טראכט
און גאט לאכט.

234

דער עולם
איז א גולם.

פגל׳ 409 ; 155.

235

דער עושר
איז קיין בעל־יושר.

פגל׳ 344.

236

דער עפּאלע
פאלט נישט ווייט
פון בוימאלע.

פגל׳ 433.

237

דער ערשטער
איז דער בעסטער.

238

דער קאָפּ איז דול,
דער בויך איז פול —
און דער מאגן
ווייס נישט
פונוואס צוזאגן.

239

דער שיכור
איז געשטארבן,
דער שיינקער
איז פארדארבן.

240

דערגיין
ביזן ביין.

241

דער אויבערשטער זאל געבן :
אונז בעסערס
און אייך גרעסערס.

242

דריי טעג —
איז מען א גאסט,
און נאכדעם
ווערט מען צו לאסט.

ה

243
האדעווען טעכטער
אויף לייטישע געלעכטער!

244
האט מען זין
איז ווויל,
האט מען טעכטער —
מאכן זיי הויל.

פגל' 95.

245
האט מען עס נישט שעפלדיק
האט מען עס לעפלדיק.

פגל' 62 ; 122.

246
האלט מיך פארן מלאך גבריאל
און געטרוי מיר נישט צופיל.

247

האנדלשאפט

איז קיין ברודערשאפט.

248

האניק אויפן צונג

גאל אויפן לונג.

249

האסטו געזאגט :

הרי־את —

האסטו זיך פארקויפט

פאר א סאלדאט.

250

האסטו געזינדיקט

צוויי מאל,

וועסטו שוין זינדיקן

אן א צאל.

251

הארן און האפן

האט שוין אמאל געטראפן.

פגל׳ 371.

252

הארעווע מיידאלע

וועסטו האבן א קליידאלע.

253
הבל הבלים —
די וועלט איז א חלום.

254
הויך און דאר
און שמעקט מיט נאר.

255
הימל און ערד האבן געשווארן:
קיין זאך זאל נישט גיין פארלארן.
פגל׳ 192.

256
הכסף יענה את הכול —
מיט געלט
פארשטאפט מען די וועלט
דאס מויל.

257
המבדיל בין קודש לחול —
אבי ס׳געראט,
איז עס טאקע וויל.

258
המבדיל בין קודש לחול —
ווער ס׳האט געלט,
דעם איז וויל.

259
העקל
מיטן פעקל.
פגל' 372.

260
הערצן
מאכט
שמערצן.
פגל' 114.

ו

261
וואס אויפן לונג
דאס אויפן צונג.

262
וואס איינער וואלט גערן געהעט
דאס חלומ׳ט זיך אים אין בעט.

263
וואס איך נישט וויים
מאכט מיך נישט היים.

264
וואס אלטע קייען
טוען יונגע שפייען.

פגל׳ 136 ; 267.

265

וואס באשערט

דאס באווערט.

פגל׳ 276 ; 294.

266

וואס ביי א ניכטערן

אויפן לונג,

איז ביי א שיכורן

אויפן צונג.

267

וואס די גרויסע שפייען

דאס די קליינע קייען.

פגל׳ 136 ; 264.

268

וואס הערט זיך ?

דער מוח קערט זיך.

269

וואס הערט זיך ?

מיין באבע יערט זיך.

270

וואס מ׳מאכט ?

מ׳שמאכט.

271

וואס מער געוואַרט

אַלץ מער גענאַרט.

פגל׳ 385 ; 371.

272

וואס מער שמייכל —

אַלץ ווייניקער שׂכל.

פגל׳ 453.

273

וואס מ׳קען נישט דערלאַנגען

זאל מען נישט פאַרלאַנגען.

274

וואס עלטער

איז קעלטער ;

וואס נייער

איז געטרייער.

275

וואס עלטער

ווערט מען אַלץ קעלטער.

276

וואס פון גאָט באַשערט

פון לייטן נישט פאַרווערט.

פגל׳ 265 ; 294.

277

ווּ דלות
דארט איז אלעם.

פגל׳ 223 ; 227.

278

ווּ דער מענטש ווערט געבארן
און ווּ ער ווערט פארלארן !

279

ווּ ליבשאפט
דארט איז קיין איינגשאפט.

280

ווּ מ׳דארף מוח
העלפט נישט קיין כוח.

281

ווּ עס פאלט א שטיין
טרעפט ער מיר אליין.

282

ווּ צוויי שלאפן אויף איין קישן
דארף זיך דער דריטער נישט מישן.

283

ווּ שלום,
דארט איז ברכה ;
ווּ אמת,
דארט איז הצלחה.

284
ווי דו זאלסט נישט ווארפן דעם שטעקן
האט ער אלץ צוויי עקן.

פגל׳ 34.

285
ווי די דרשה
אזוי איז די בקשה.

פגל׳ 382.

286
ווי די שׂררות
אזוי איז דער משרת.

287
ווי דער צער
אזוי דער שׂכר.

288
ווי מען יונגערהייט זיך האלט
אזוי ווערט מען אלט.

289
ווי מ׳שטעלט זיך דעם שטייגער
אזוי גייט דער זייגער.

290
ווי ס׳שטייט
און גייט.

291

ווייניקער קולטור
מער נאטור.

292

וויינען און לאכן
איז ביי ווייבער
לייכטע זאכן.

293

ווילסט זיך בייטן —
מיינע קלאגן
אין דיינע זייטן!

294

ווען גאט וויל דערקוויקן
קענען מענטשן נישט דערשטיקן.
פגל' 265; 276.

295

ווען דאס גליק שפּילט
דער טרעפט אפילו אומגעצילט.

296

ווען די פּערל איז שיטער
ווען די באָרשט איז ביטער.

297

ווען —
צו ברויט,
ווען —
צו טויט.

298
ווען אלע וואלטן געווען נביאים
וואלטן נישט געווען קיין עניים.

299
ווען יענער איז מיט א ביטערן מאגן
גיי זיך צו אים נישט באקלאגן.

300
וועסטו זיין אין כעס
ווערסטו טרינקען קוואס!

301
ווער?
לעקיש בער,
דיינער א שווער!

302
ווער איז דער „והוא",
איך אדער דו?

303
ווער ס'באדארף נישט בארגן
דער לעבט אן זארגן.

פגל' 166.

304
ווער ס'גיט א בלאז
דעם קומט צום נאז.

305

ווער ס'האט אליין־נישט צו קייען
זאל דעם צווייטן נישט לייען.

306

ווער ס'האט די מאה
דער האט די דעה·

307

ווער ס'האט די מטבע
דער האט די דעה·

308

ווער ס'האט די קי
דער האט די מי.

309

ווער ס'וויל בארגן
דער זאל קומען מארגן.

310

ווער ס'עסט אין זיין צייט
איז א לייט.

311

ווער עס שטראפט דעם צווייטן
מוז פריער פאר זיך גוטעם אנגרייטן.

ז

312
זאג נישט: האץ!
ביז דו ביסט נישט
אריבערגעשפרונגען
דעם קלאץ.

313
זאל זיין פון טייוול
אבי ס׳זאל הייסן פייוול.

314
זאל נאר וויסן איינע
וועט שוין וויסן די שכנה.

315
זאלן לייט לאכן
און מיר וועלן גוט מאכן.

316
זאלץ און ברויט
מעגסטו עסן,
און דעם אמת
נישט פארגעסן.

317
זארגן און יאר
מאכן גרוי די האר.
פגל׳ 147.

318
זיבן העמדער,
ווי די בעכער:
פינעף מיט לאטעס,
צוויי מיט לעכער.

319
זכות־אבות
איז נישט קיין קאטאוועס.

ח

320

חאטש א קרומע

אבער פארט א מומע.

321

חאטש איין מינוט

נאר לעבן גוט.

322

חאטש שווארץ

אבי א גוט הארץ.

323

חאפ

לאפ.

324

חזנים

זיינען

נאראנים.

325

חזק חזק —

דער קוגל איז געשמאַק.

326

חרטה —

איז סוכאָטע.

סוף

ט

327
טאטע־מאמע
דארפֿן דעם קינד נישט לויבן,
ווייל קיינער
וועט זיי נישט גלויבן.

328
טו דאס דייניקע
וועט גאָט טאָן דאָס זייניקע.

329
טו נאָר פֿלייסיק דיין מלאכה
וועט שוין קומען מזל־ברכה.

330
טוט נאָר די הינדל א קריי
האט זי שוין געלייגט אנ׳איי.

331

טרייב נישט דעם פערד
מיט געשריי,
נאָר מיט האָבער און היי.

י

332

יונג בלוט
טוט זעלטן גוט.

333

יונגע שפּילער
אַלטע בעטלער.

334

יוצא בחיפּזון —
פאַרלירט דאָס געלט
און די הויזן.

335

יחוס אויפן בית-הקברות
און אינדערהיים איז צרות.

336
יעדן דאכט-זיך,
אז ביי יענעם לאכט-זיך;
אבער אז מ׳קוקט ביי יענעם הינטערן טיר,
זעט מען אז ס׳איז פונקט ווי ביי מיר.
פגל׳ 123.

337
יעדנס מערכה
איז פון גאטס השגחה.

338
יעדער הונד
אויף זיין גרונד.

339
יעדער וואָרום
האט זיין דאָרום.

340
יעדער ווארט
האט זיין ארט.

341
יעדער ווערטל
האט זיך זיין ערטל.

342
יעדער מארגן
ברייננגט זיינע זארגן.

ע

343

יעדער נאר
גיט צו־זיך א שאר.

344

יעדער עושר
האט זיין יושר.

פגל׳ 235.

345

יעדער שמויגער
איז פאר־זיך א טויגער.

כ

346

כבוד

וואלגערט זיך אויפן מיסט —

ווער ס'וויל,

נעמט אומזיסט.

347

כל־זמן די אויגן זיינען אפן

דארף דער מענטש האפן.

פגל' 158.

348

כל־זמן דער מענטש

האט־נאך די אויגן אפן —

זאל ער נאך האפן.

349
כל־זמן מ'זיצט אין הויף,
איז מען א האר ;
אז מ'וואַרפט אַרויס פונ'ם הויף,
איז מען א נאַר.

350
כעס וחימה —
מאַכן דעם מענטשן
פאַר א בהמה.

351
כשר
וישר.

ל

352
לאז יענער זארגן
וואס האט נישט
קיין גאט אויף מארגן.
פגל׳ 55.

353
לייג-נישט-אפ אויף מארגן
וואס דו קענסט היינט באזארגן.

354
ליידיקע הענט
מאכן קאליע די ווענט.
פגל׳ 390.

355
לייז אונז אויס, גאט, פון גלות
און פון די בעלי-עגלות !

עד

356
לייכט צו זאגן
שווער צו טראגן.

357
לייקענען
שטיין
און ביין.

358
לעולם תיקח —
אז מ׳גיט מיר,
פיק-אַף.

359
לערן אויפן קול
וועט בלייבן אויף אלע-מאל.

מ

360

מאן און ווייב
זיינען איין לייב.

361

„מארגן, מארגן,
נאר נישט הייט" —
זאגן
אלע פוילע לייט.

362

מ'דארף די שטיקל ברויט
טייער האלטן,
און דעם ביסן —
אויף צווייען שפאלטן.

פגל' 87.

363

מ׳דערקענט נאך די באקן

ווי די ציינער קנאקן.

364

מ׳דרייט מיט א דריק,

מ׳שנייט מיט א שטריק,

מ׳עסט ווי א ביק,

און מ׳בענטשט ווי א פליג.

365

מ׳ווערט נישט פריער געניט

ביז מ׳האט זיך נישט אפגעבריט.

366

מוטער, מוטער

די קאץ לעקט די פוטער!

367

מ׳זאל נישט דאס אומריינע וואסער אויסגיסן

ביז דאס ריינע קומט נישט צופליסן.

פגל׳ 170.

368

מיט א נאר

איז אנ׳אייביגער צער.

פגל׳ 22 ; 24 ; 94.

369

מיט א סך בויט מען א הויז
מיט ווייניק קומט מען אוים.

370

מיט געלט
קויפט־מען־נאך־נישט
די וועלט.

פגל׳ 146 ; 416.

371

מיט האפן און מיט הארן
טוט מען זיך גענארן ;
אבער מיט הארן און האפן
האט מען שוין געטראפן.

פגל׳ 271 ; 385 ; 251.

372

מיט האק
און פאק.

פגל׳ 259.

373

מיין באבע און זיין זיידע
ליגן אין דר׳ערדביידע.

374

מיין ביטחון
איז צעקראכן.

375

מיין מאגן
קען־דאס־נישט
פארטראגן.

376

מיינע
דיינע.

377

מיינע שׂונאים
זאלן האבן
און גראבן !

פגל׳ 115 ; 183.

378

מישטיינס געזאגט
א סוחר :
נישט קיין קונה,
נישט קיין מוכר.

379

מ׳לייגט די הינדל אונטער איין איי
כדי מ׳זאל האבן צוויי.

380

מ׳לעבט נישט פון יגיע־כפּו
נאר פון יגיע־חאַפּע !

381
מ׳מוז זיך שטרעקן
נאך די עקן.

382
מ׳מיינט נישט די דרשה
מ׳מיינט די בקשה.

פגל׳ 285.

383
מ׳נעמט א טייגל
און מ׳מאכט א בייגל.

384
מער גנבים —
מער שטריק;
מער קרעמער —
מער גליק.

385
מער געווארט —
מער גענארט.

פגל׳ 271; 371.

386
מער קבצן —
מער הוליאק;
מער נגיד —
מער סוויניאק.

387
מער שיינקער —
מער טרינקער.

388
מצות און וויין
מוז זיין;
שמאלץ און אייער —
נישט זייער.

389
מ'קראצט נישט דעם קאפ בחינם:
ענטוועדער האט מען צרות,
אדער — כינים.

נ

390
נארישע הענט
באשמירן
טיש און ווענט.

פגל׳ 354.

391
נארישקייט און שטאלץ
וואקסן אויף איין האלץ.

392
נדן און ירושה
זיינען מיטן טייוול
בחברותא.

פגל׳ 156.

393
נייטיק
ווי אויגנווייטיק.

394
נישט־אַזוי־גיך מאַכט־זיך
ווי ס׳דאַכט־זיך.

395
נישט אַרויס און נישט אַריין
קען קיין ערגערס נישט זיין.

396
נישט אָרעם, נישט רייך
אבי לייטן גלייך.

397
נישט געדאַוונט,
נישט געלערנט,
אבי גאָט נישט דערצערנט.

398
נישט געשטויגן
נישט געפלויגן.

399
נישט מיר
נישט דיר.

400
נישט פאַרברענט
און נישט פאַרבראָטן,
נאָר טאַקע געראָטן.

401
נישט קיין מזומנים
נישט קיין שיין פנים.

402
נישט קיין תורה
נישט קיין סחורה.
פגל׳ 497.

403
נקמה —
איז א האלבע נחמה.

ס

404
ס׳איז גוט צו זיין א בעל־הבית
אז ס׳איז דא מיט וואס.

405
ס׳איז טאקע נישט ווערט
אבער ס׳איז אזוי באשערט.

406
ס׳איז לייכט צו לאכן
און שווער צו מאכן.

407
ס׳איז נישטא דער פערד און וואגן
וואס זאל די יונגע יארן דערטראגן.

408
ס׳שוויבלט
און ס׳גריבלט.

ע

409
עולם —
גולם.

פגל׳ 234 ; 155.

410
עס וואס גוט און ווײל
און האלט דעם צונג אין מויל.

411
עס נישט קיין בײנער
וועלן דיר נישט ווײ־טאן די צײנער.

412
ער איז פארבײ
און עסט פאר דרײ.

פגל׳ 479.

413
ער האט געהערט קלינגען
און קען נישט נאכזינגען.

414
ער הערט די פליי הוסן
און די וואנצן ניסן.

פ

415
פאר געלט
איז א מיאוסע וועלט.

416
פאר געלט
האט מען
די און יענע וועלט.

417
פאר דעם איז די וועלט
וועמען שׂכל פעלט.

418
פאר וועמען
א גליק,
פאר וועמען
א שטריק.
פגל׳ 42.

419

פאר־נויט

עסט־מען

ווייס־ברויט.

420

פארבייסן

א הונט א ווייסן.

421

פארלארן

זיינע יונגע יארן.

422

פארצאגט

און פאריאגט.

423

פארקערט —

האט נאר די באבע געקלערט,

אבער דער זיידע האט פארווערט ;

אזוי איז שוין פון גאט באשערט.

424

פארשפעטיקט א שעה

פארלארן א יאר.

425

פול אין קעפּאלע

פּוסט אין טעפּאלע.

פּגל׳ 498.

426

פון א בחור און פון א העכט

מאכט מען אלערליי גערעכט.

427

פון א װאָרט

מאכט ער א קװאָרט.

פּגל׳ 16.

428

פון אויבן געסטראַײעט

פון אונטן געראַײעט.

פּגל׳ 47.

429

פון אזוינע װיצן

קען זיך די נשמה

ארויסגליצן.

430

פון אזוינע װיצן

קען מען אנהויבן

צו שװיצן.

431
פון איטליכן הויז
טראגט מען עפּעס ארוים.

432
פון אלע מלאכות
האט ער קדחת.

פגל׳ 443 ; 452 ; 39.

433
פון א שלעכטע מוטער
קען דאס קינד נישט זיין קיין גוטער.

פגל׳ 236.

434
פון „אמר אביי״
איז נאכנישט קיין ראיה.

435
פון באָרשט מיט ברויט
ווערן די באקן רויט.

436
פון בייזע לייט
זאל מען גיין אויף א זייט.

437
פון ברויט
מיט קרויט
ווערן די באקן רויט.

438

פון האָר

ביז גאָר.

439

פון-ווייטן

נארט מען לייטן.

440

פון זאגן

ווערט מען נישט טראגן.

441

פון לײדיקע פעסער

איז דער ליארעם גרעסער.

442

פון „על-חטא"

ווערט מען נישט פעט.

443

פון פיל מלאכות

האט מען ווייניק הצלחות.

פגל׳ 432 ; 452 ; 39.

444

פון צוויי טויטן

איז נישט צו ליידן,

און איינעם —

איז נישט צו מיידן.

445

פון צער

ווערט דאָס ביינדל דאַר.

446

פון קליינינקע

ווערן גרויסינקע.

447

פון קלייען —

אַבי נישט

צו לייען.

פגל' 186.

448

פון קנאה

קומט שׂנאה.

פגל' 478.

449

פון קערנדלאַך —

אַ הייפּאַלע;

פון טראָפּנדלאַך —

אַ טייכאַלע.

פגל' 2.

450

פיל הענט

ברעכן

מויער און ווענט.

451

פיל הענד

מאכן מיט די ארבעט

באלד אנ'ענד.

452

פיל מלאכות —

ווייניק ברכות.

פגל' 432 ; 443 ; 39.

453

פיל שמייכל

און ווייניק שׂכל.

פגל' 272.

454

פלייש —

צום שטאַט,

און זופּ —

צו זאַט.

455

פּרובירן

גייט־איבער

שטודירן.

456

פריינד אין א נויט

גייען צען אויף א לויט.

פגל' 130.

457
פריער געמאכט
און נאכדעם באדאכט
האט שוין נישט-איינעם
פיל צרות געבראכט.

458
פריער וועגן
און נאכדעם וואגן.

צ

459
צאלן באזונדער
איז דער בייטל געזונדער.

460
צו א ווונד און צו א בלאטער
אז ס'העלפט נישט קיין דאקטער
העלפט א טאטער.

461
צו דאנקען און צו לויבן
דעם וואס זיצט אויבן.

462
צו הערינג
דארף מען קיין זאלץ ;
צו גריוון —
קיין שמאלץ.

צו

463
צוזאמען געגאַנגען —
צוזאמען געהאַנגען.

464
צי פון ציין
צי פון ביין.
פגל׳ 228.

465
צעקיילט —
און צעביילט.

466
צרות —
טרייבן צום בית-הקברות.

ק

467
קאַך אַ פֿויער
אין זים און אין זויער —
בלייבט ער אַלץ אַ פֿויער.
פּגל׳ 27.

468
קאַלב־פֿלייש
איז האַלב־פֿלייש.

469
קודם לכּל —
איז גוט אַ שהכּל.

470
קומט מאַליע
און מאַכט קאַליע.

471
קוק אויף די מיידל
און נישט אויף איר קליידל.

472
קוק נישט
וואס אנדערע מאכן,
קלער נאר
פון אייגענע זאכן.

473
קיי
און שפיי.

474
קיין מענטש גייט נישט פארלארן
ביז ס'ענדיקן זיך נישט זיינע יארן.

475
קליינע היתרים
ברייננגען
גרויסע יסורים.

476
קליינע עבירות
ברייננגען
גרויסע גזירות.

477

קליינע קינדער —

קליינע פריידן;

גרויסע קינדער —

גרויסע ליידן.

478

קנאה

שׂנאה.

פּגל׳ 448.

479

קראַנק פאַרביי

און עסט פאַר דריי.

פגל׳ 412.

480

קרום

און לום.

481

קרום

און שטום.

482

קריינקען

און געדיינקען!

ר

483
ראמאטעס
אין די פּיאטעס.

484
ראש-חודש אייר
טרינקט מען
דאס בעסטע ביר.

485
ראש-חודש ניסן
איז א טייערער ביסן.

486
רבֿ נטע
האט תמיד חרטה.

487
ריכטיק
ווי אין קוימען איז ליכטיק.

ש

488
שבת־חזון
קוילעט מען א האן;
שבת־נחמו
קוילעט מען א קו.

489
שווארצלאך
איז הארצלאך.

490
שווערן
איז ערליך,
האלטן —
איז שווערליך.

491
שטאָפּן
און קראָפּן.

492
שטאַרבן און קנעלן
וועט קיינמאָל נישט פעלן.

493
שיטער
און ביטער.

494
שלינג שטיקער
וועסטו ווערן דיקער.

495
שפּאָר באַצייטן
וועסטו נישט דאַרפן
אָנקומען צו לייטן.

496
שפּאָר, שפּאָר —
קומט דער שוואַרץ-יאָר
און נעמט-צו גאָר.

ת

497
תורה —
איז די בעסטע סחורה.
פגל׳ 402.

498
תורה
אין קעפּאלע,
קאשע —
אין טעפּאלע.
פגל׳ 425.

499
תורה אָן א מלאכה
איז נישט קיין מזל-ברכה.

500
תורה אָן אנ׳עק —
אַ ים אָן אַ ברעג.

הערות און ביאורים

5 : בעל־הבית = באַלעבאָס.

14 : פגר = פייגער.   20 : ווונד = ווינד.

30 : װען איינער ברענגט א ראיה, װאס געהער זיך גארנישט אָן צום ענין.   41 : מלך = מיילאַך.

59 : דעם גביר שטייט נישט אָן זיך משדך צו זיין מיטן ארעמאן, אבער אז ער װערט א יורד און דער ארעמאן װערט אויפגעריכט — דאן קומט שוין דעם שדכן נישט אָן שװער אויסצופירן דעם שידוך צװישן זיי ביידן.

63 : שפעט = שפּײט.

65 : אזוי טרייסט זיך אנ׳ארעמע מיידל.

67 : דער װאס רופט זיך מיט א אידישן נאמען, איז ער אוודאי באגלויבט אויף כשרות.

68 : חורש — שוחד, צו פארשחייגן.   69 : פול = פיל.

70 : וואָרט־שפיל : פאָדלעץ = פאָד לץ (אונטער־לץ).

80 : פסח / חושך = פייסעך / חייסעך. — אז מ׳האט נישט אויף א קליינעם יום־טוב, האט מען אויף א גרויסן אװדאי נישט.

95 : דאס איז געזאגט געווארן אמאליקע צייטן. היינט איז פארקערט : דעם חתנ׳ס צד דארף אלעס געבן.

97 : אין די ספירה־טעג מאכט מען נישט חתונה, האבן די כלי־זמר נישט קיין פרנסה.   99 : װייזן = װייסן.

103 : על־פי־רוב קריגן זיך מאן און װייב, װען עס פעלט אויס פרנסה אין שטוב.

104 : אזוי זאגט מען װעגן א שידוך װאס גייט־צו שװער.

115 : בעסער אינגאנצן נישט צו האבן קיין קינדער, איידער זיי זאלן שטארבן ביים לעבן פון די עלטערן.

116 : בעל־הבית — באַלעבאָס. 117 : פושקע = פישקע.

119 : דער קינד ווידערשפרעכט די עלטערן.

120 : איין קינד איז אזוי גוט ווי גארנישט.

121 : מחותן = מחיתן.

167 : בשעת מ׳באקומט דאס געלט צו באָרגן, איז מען פריילאך; טרויעריק ווערט מען ערשט — ווען ס׳קומט צום באַצאָלן און ס׳איז נישטא מיט וואס.

180 : בעסער גיין אין גלות, איידער שטארבן פון הונגער.

187 : ווען א פאר־פאלק קען צווישן זיך נישט אויסקומען, איז גלייכער זיי זאלן זיך גט׳ן און חתונה האבן מיט אנדערע צווייי — וועלן אלע פיר צופרידן זיין.

199 : הייטן = היטן.

200 : הלעיטהו לרשע וימות!

201 : מ׳קען פאר די וועלט קיינמאל נישט יוצא זיין.

215 : מ׳מיינט דא די תפילה „אוחילה לָאֵל אחלה פניו״, וואס דער חזן זאגט ראש־השנה צו מוסף.

217 : לוין = לֵיין.

222 : א רחמנות איז נאר אויפן טויטן, ווייל די לעבעדיקע פארגעסן אים גאנץ שנעל און זיי לאזן זיך וויל־גיין. — געוויינטליך זאגט מען דאס ווען אנ׳אלמן האט חתונה.

228 : א הונט קייט א ביין, ביז ס׳גייט אים בלוט פון די ציין; ער מיינט אבער אז די בלוט קומט פון דעם ביין, און ער קייט ווייטער.

236 : די קינדער זיינען געראטן אין די עלטערן.

238 : מ'טרינקט זיך אן א פולן בויך, אבער דער מאגן האט פון דעם גארנישט.

246 : גבריאל = גבריל. — כבדהו וחשדהו !

253 : חלום = חאָלים.

271 : א מיידל וואס קלייבט צופיל ביי א שידוך, פאלט צום סוף אריין.

272 : א נאר לאכט שטענדיק.

285 : 'בקשה' ווערט אָנגערופן די געלט וואס דער מגיד פארלאנגט פאר זיין דרשה.

287 : לפום צערא אגרא !

302 : באציט זיך אויפן פסוק : והוא ימשל בך !

334 : בחיפזון — בחיפאָזן.

364 : מאמעליגע.

366 : שפּאָטיש — איבער א„געבילדעטע" מיידל וואס רעט נאר „דייטש" און איז נישט מסוגל אפילו אהעקצוטרייבן די קאץ, זי זאל נישט אויפעסן די פּוטער.

369 : הויז = הויס.

373 : ווייטע קרובים.

380 : כפו = כאַפּע. — ווער ס'חאַפּט נישט, דער האט נישט.

383 : אויך מיר א קונץ צו זיין א בעקער ! — אויף איינעם וואס רעט־זיך־איין, אז ער קען אלעס.

386 : אנ'ארעמאן איז בטבע אנ'אויסברייגגער, א גביר איז א חזיר.

388 : פסח צום סדר.

391 : א נאר האלט זיך גרויס.

392 : ירושה = יערוּסע.

393 : ס׳פעלט אויס ווי א לאָך אין קאָפּ.

397 : אזוי זאגן קאָצקער חסידים.

401 : אנדערע זיינען נאך מוסיף : אבער א סך שנים ! — אזוי טענה׳ט א בחור צום שדכן, וואס רעט אים אנ׳ארעמע און מיאוס׳ע (און אלטע) מויד.

402 : אויף איינעם וואס וויל נישט לערנען, און איז אויך נישט מסוגל צו מילי־דעלמא.

404 : בעל־הבית = באַלעבאָס.

414 : הוסן = היסן.

424 : שעה = שאָר.

431 : הויז = הויס.

434 : ווען איינער פאַררופט־זיך אויף א גרויסן מענטשן, אבער דער אנדערער וויל זיין מיינונג נישט אָננעמען.

440 : טראָגן = טראָגעדיק.

446 : גדיים נעשׂו תיישים !

455 : אין חכם כבעל־הנסיון !

468 : אזוי זאגט דער מאן צו די ווייב, ווען זי קאכט אים נישט קיין רינד־פליישׁ.

471 : אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו.

484 : מארץ־ביר.

485 : דער פסח קאסט אָפּ א פארמעגן.